

KLA 102

ARKAİK DÖNEM

MİMARLIĞI

PERŞEMBE 12.30-14.00, 333

CUMA 09.30-11.00, 333

GREK KRONOLOJİ

Yak. MÖ 1400-1200 Myken Saraylar Evresi (Geç Hellas IIIA-B)

Yak. MÖ 1220-1190 Myken Saraylarının Ortadan Kalması

Yak. MÖ 1200-1050 Myken Saraylar Sonrası Dönem (Geç Hellas IIIC)

Yak. MÖ 1090/1050-MÖ 1050/1000 Submyken Dönemi ve Karanlık Dönem
Başlangıcı

Yak. MÖ 1050-900 Protogeometrik Dönem

Yak. MÖ 900-700 GEOMETRİK DÖNEM

Yak. MÖ 900-850 Erken Geometrik Dönem

Yak. MÖ 850-750 Olgun Geometrik Dönem

Yak. MÖ 750-700 Geç Geometrik Dönem

Yak. MÖ 750 Kolonizasyon Başlangıcı

Yak. MÖ 700-480 ARKAİK DÖNEM

Yak. MÖ 700-620 Erken Arkaik Dönem

Yak. MÖ 620-560 Olgun Arkaik Dönem

Yak. MÖ 560-490/480 Geç Arkaik Dönem

YUNAN

ROMA

Submyken Dönemi (MÖ 1150-1075 (1050))

Protogeometrik Dönem (MÖ 1050-900)

Erken Geometrik Dönem (MÖ 900-850)

Olgun Geometrik Dönem (MÖ 850-750)

Geç Geometrik Dönem (MÖ 750-700)

ARKAİK DÖNEM (MÖ 650-480)

KLASİK DÖNEM (MÖ 480-330)

HELLENİSTİK DÖNEM (MÖ 330-30)

ERKEN DEMİR DEVRİ (MÖ 10. yy – ~ 620).

ETRÜSK KRALLIK DÖNEMİ (MÖ ~620 – 509)

ERKEN VE ORTA CUMHURİYET DÖNEMİ

(MÖ 509-367; MÖ 367-201)

GEÇ CUMHURİYET DÖNEMİ (MÖ 201 – 31)

İMPARATORLUK MÖ 31-MS 395

ANADOLUDA ROMA EGEMENLİĞİ

BERGAMA KRALI III. ATTALOS

MÖ 133

KAYNAKÇA (Genel)

- 1- H.-J. Gehrke – H. Schneider (ed.), *Geschichte der Antike. Ein Studienbuch* (Stuttgart 2010)
- 2- T. Hölscher, *Klassische Archäologie. Grundwissen* (Darmstadt 2002).
- 3- O. Tekin, *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş* (İstanbul 2008).
- 4- B. İplikçioğlu, *Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları* (İstanbul 2007).
- 5- A. M. Mansel, *Ege ve Yunan Tarihi* (Ankara 1947).
- 6- E. Akurgal, *Anadolu Kültür Tarihi* (Ankara 2008) 309-341.
- 7- E. Akurgal, *Anadolu Uygarlıkları* (İstanbul 1989).
- 8- G. Gruben, *Die Tempel der Griechen* (München 2001).
- 9- G. Gruben, *Klassische Bauforschung* (München 2007).
- 10- Y. Eran, *Arkaik Tapınaklar: Hellen Anıtsal Mimarlığına Giriş* (2019).

KAYNAKÇA (DOR)

G. Gruben, *Die Tempel der Griechen* (München 2001) (5. Aufl.).

Ch. Gates, Antik Kentler. Antik Yakındoğu, Mısır, Yunan ve Roma'da KentSEL Yaşamın Arkeolojisi (İstanbul 2015) 297-314, 321-338.

E.-L. Schwandner, *Der ältere Porostempel der Aphaia auf Aegina* (Berlin 1985)

N. Weickenmeier, *Theorienbildung zur Genese des Triglyphon*. Dissertation, Technische Hochschule (Darmstadt 1985).

H. Knell, *Architektur der Griechen: Grundzüge* (Darmstadt 1988).

W. Müller-Wiener, *Griechisches Bauwesen in der Antike* (München 1988).

D. Mertens, *Der alte Heratempel in Paestum und die archaische Baukunst in Unteritalien* (1993).

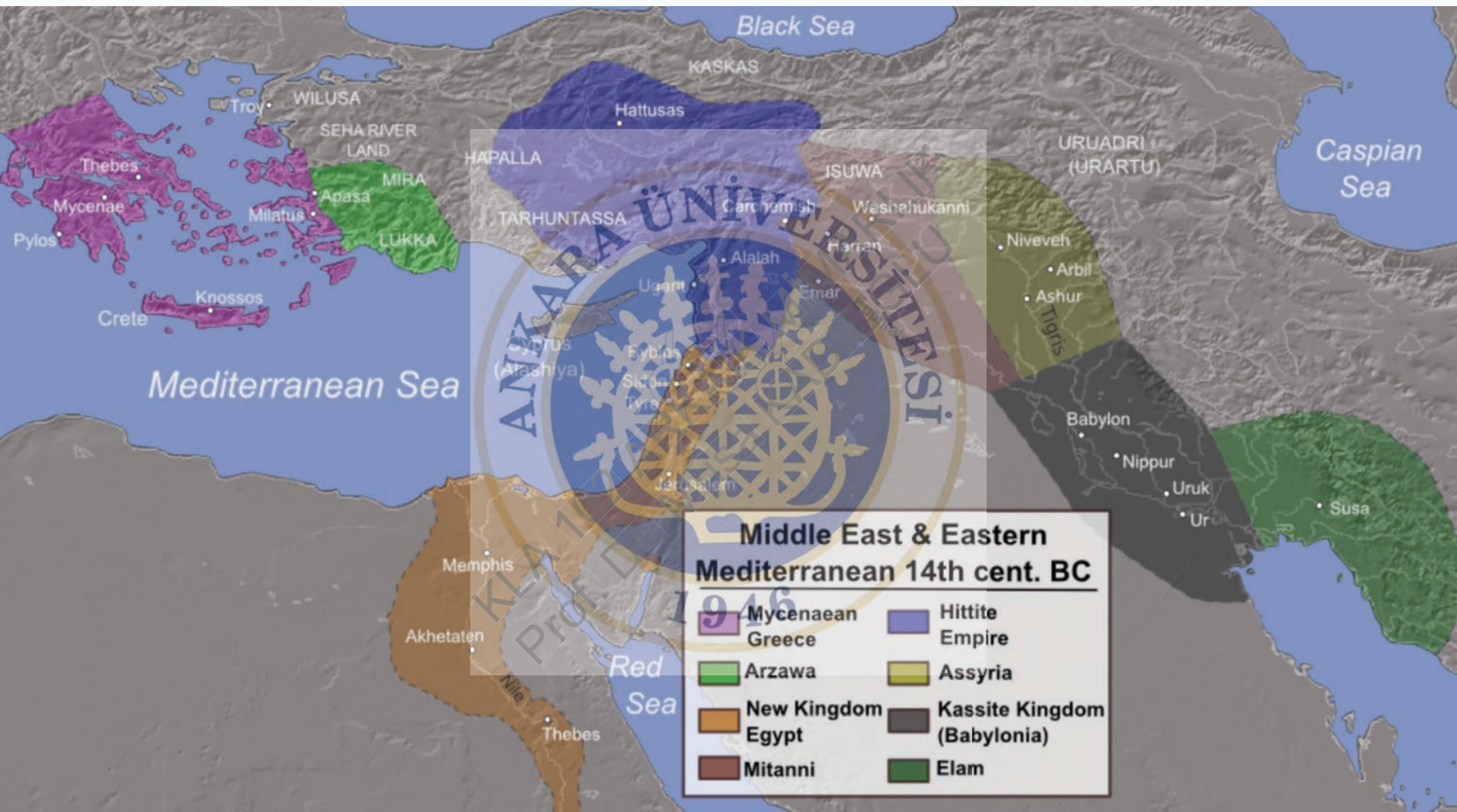
R. Koldewey - **O. Puchstein**, *Die griechischen Tempel in Unteritalien und Sicilien* (Berlin 1899)

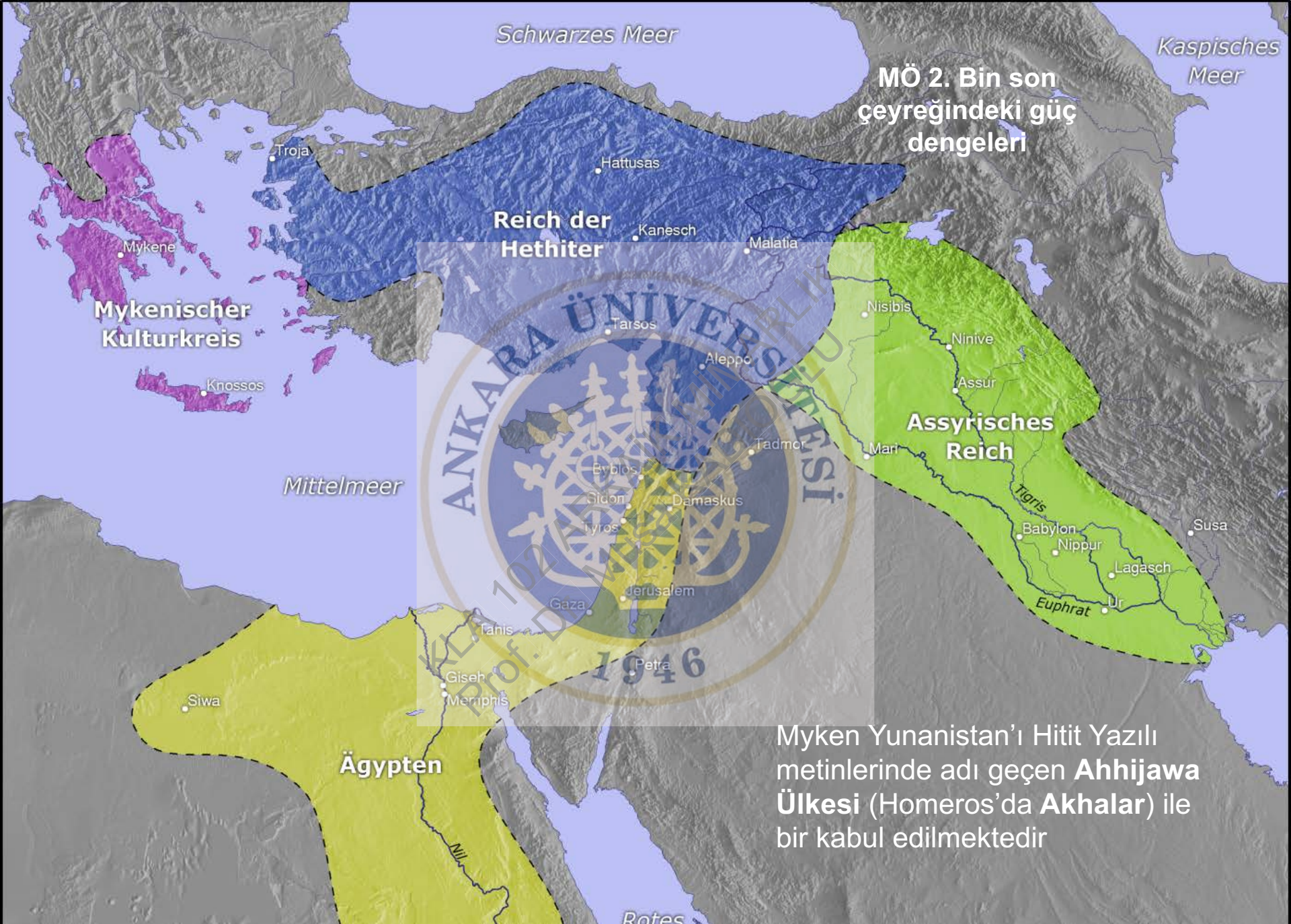
D. Mertens, *Städte und Bauten der Westgriechen* (München 2005).

E.-W. Osthues, «*Studien zum dorischen Eckkonflik*», *Jdl* 120, 2005.

KAYNAKÇA (İON)

- **E. Akurgal**, *Anadolu Uygarlıkları* (İstanbul 1989).
- **G. Gruben**, *Die Tempel der Griechen*. Hirmer, München 2001 (5. Aufl.).
- **K. Herrmann**, Anmerkungen zur ionischen Architektur in der Peloponnes, in: Ernst-Ludwig Schwandner (Hrsg.): *Säule und Gebälk. Zu Struktur und Wandlungsprozeß griechisch-römischer Architektur*. Bauforschungskolloquium in Berlin vom 16.-18. Juni 1994. Diskussionen zur Archäologischen Bauforschung Bd.6. Zabern, München 1996, S. 124-132.
- **V. Lambrinoudakis**, Beobachtungen zur Genese der ionischen Gebälkformen, in: Ernst-Ludwig Schwandner (Hrsg.): *Säule und Gebälk. Zu Struktur und Wandlungsprozeß griechisch-römischer Architektur*. Bauforschungskolloquium in Berlin vom 16.-18. Juni 1994. Diskussionen zur Archäologischen Bauforschung Bd.6. Zabern, München 1996, S. 55-60.
- **M. Korres**, Ein Beitrag zur Kenntnis der attisch-ionischen Architektur, in: Ernst-Ludwig Schwandner (Hrsg.): *Säule und Gebälk. Zu Struktur und Wandlungsprozeß griechisch-römischer Architektur*. Bauforschungskolloquium in Berlin vom 16.-18. Juni 1994. Diskussionen zur Archäologischen Bauforschung Bd.6. Zabern, München 1996, S. 90-113.
- **H. Knell**, *Architektur der Griechen: Grundzüge* (Darmstadt 1988)
- **W. Müller-Wiener**, *Griechisches Bauwesen in der Antike* (München 1988)
- **O. Bingöl**, *Das ionische Normalkapitell in hellenistischer und römischer Zeit in Kleinasien*. Mitteilungen des Deutschen Archäologischen Instituts, Abteilung Istanbul, 20. Beiheft. 1980.
- Ch. Gates, *Antik Kentler. Antik Yakındoğu, Mısır, Yunan ve Roma'da Kentsel Yaşamın Arkeolojisi* (İstanbul 2015) 297-314, 321-338.
- **M. Kadioğlu – C. Özbil – M. Kerschner – H. Mommsen**, "Teos im Licht der neuen Forschungen/Yeni Araştırmalar Işığında Teos", içinde: Ü. Yalçın – H.-D. Bienert (ed.), *Anatolien – Brücke der Kulturen. Aktuelle Forschungen und Perspektiven in den deutsch-türkischen Altertumswissenschaften / Kùltürlerin Köprüsü Anadolu. Türk-Alman Eskiçağ Bilimlerinde Güncel Bilimsel Araştırmalar ve Yeni Bakış Açıları*. Tagungsband des internationalen Symposiums "Anatolien – Brücke der Kulturen" in Bonn vom 7. bis 9. Juli 2014 / 7-9 Temmuz 2014'te Bonn'da yapılan "Kùltürlerin Köprüsü Anadolu" konulu uluslararası sempozyum kitabı, *Der Anschnitt. Zeitschrift für Kunst und Kultur im Bergbau* Beiheft 27, (Bonn 2015) 345-366.
- **Ö. Özyiğit**, The Horses of Phokaia, in: O. Bingöl (ed.), *Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal 100 Yaşında* (Ankara 2012) Anadolu Ek III. 1, 173-202.

Schwarzes Meer

Kaspisches Meer

MÖ 2. Bin son
çeyreğindeki güç
dengeleri

Reich der
Hethiter

Mykenischer
Kulturkreis

Mittelmeer

Assyrisches
Reich

Ägypten

Myken Yunanistan'ı Hitit Yazılı
metinlerinde adı geçen **Ahhijawa
Ülkəsi** (Homeros'da **Akhalar**) ile
bir kabul edilmektedir

MÖ 1200 UYGARLIKLARIN ÇÖKÜŞÜ

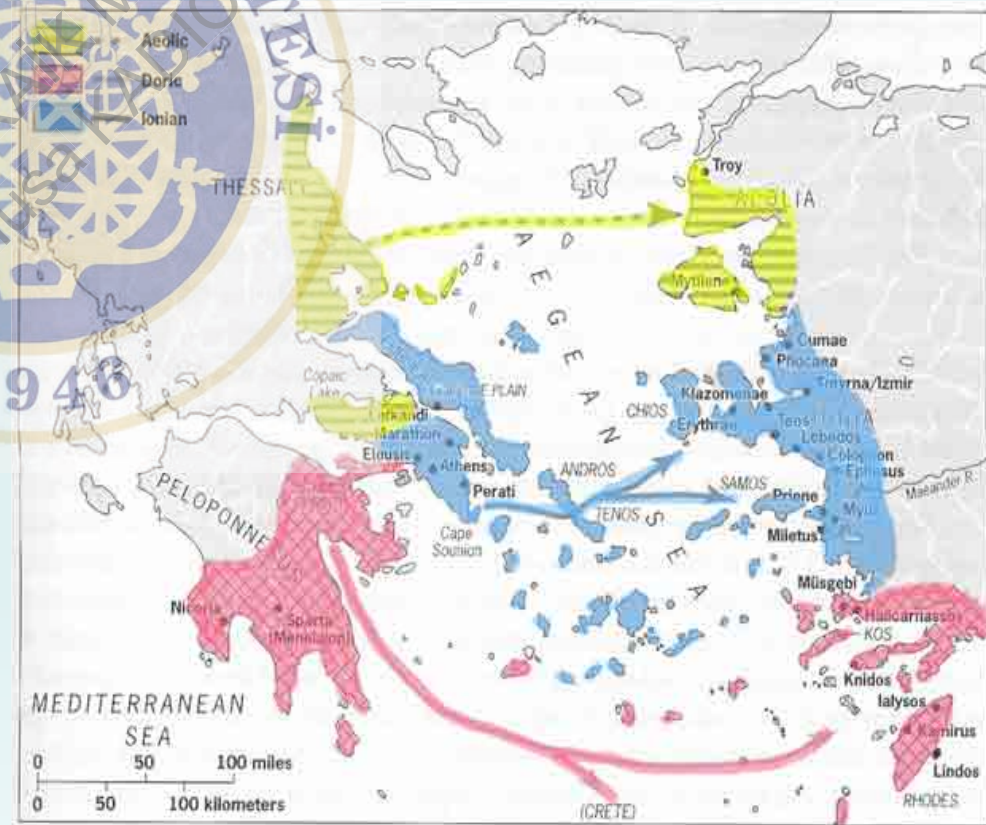
Collapse...ca. 1200 BC

BÜYÜK YUNAN KOLONİZASYONU (MÖ 8.-6.yy)

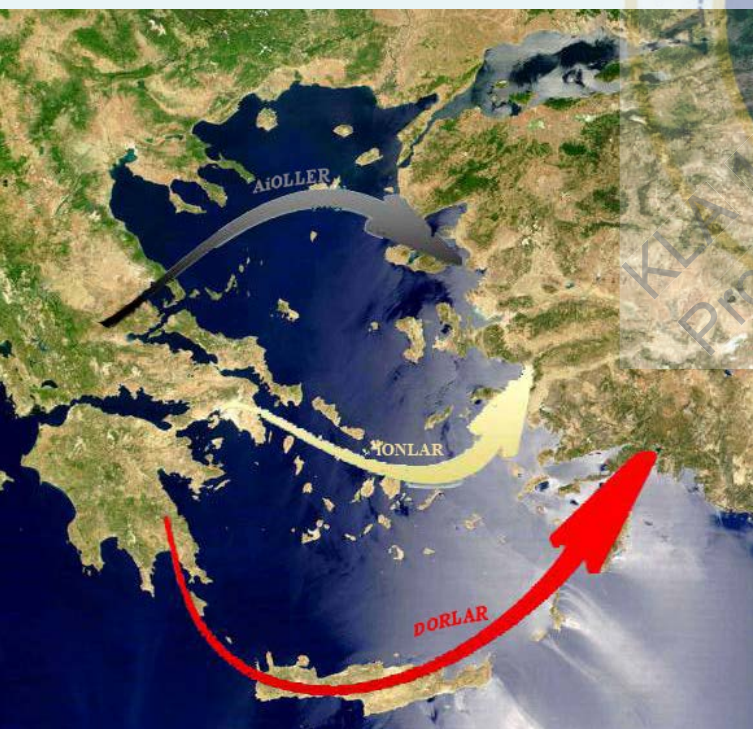

- **Aeol** halkları Aeolya olarak bilinen ve yaklaşık olarak Gediz nehri ile Edremit körfezi kuzeyi dahil bölgede Kyme, Aigai, Pithane, gibi yerlerle birlikte Lesbos/Midilli adasına da yerleşir.
- **İon'lar** Büyük Menderes Irmağı ile Gediz nehri arasında kalan bölgede Smyrna, Miletos, Ephesos, Priene, Teos, Lebedos, Erythrai, Myus, Klazomenai ve Phokaia, gibi yerlere yanı sıra Samos, Khios gibi bitişik adalara yerleşir.
- **Dor'lar** ise Bodrum Yarımadası Knidos, Halikarnassos gibi yerleşimler yanı sıra ve bitişigindeki Rodos ve Kos gibi adalara yerleşir.

BÜYÜK YUNAN KOLONİZASYONU (MÖ 8.-6.yy)

http://de.wikipedia.org/wiki/Griechische_Kolonisation

Aiolis Bölgesi'ndeki 12 Aiol Kenti

- 1-Kyme (Aliağa –Nemrut Koyu)
- 2-Larisa (Menemen Buruncuk Köyü)
- 3-Neontheikos (Menemen Yanıkköy)
- 4-Temnos (Görece-Kayacık Tepesi)
- 5-Killa (Zeytinli Köyü yakını?)
- 6-Notion (Ahmetbeyli)
- 7-Aigiroessa (Kavaklıdere Köyü)
- 8-Pitane (Çandarlı)
- 9-Aigai (Köseler Köyü - Nemrutkale)
- 10-Myrina (Aliağa-Kalabaktepe)
- 11-Gryneion (Yenişakran)
- 12-Smyrna (Bayraklı)'dır. Fakat Smyrna daha sonra Ionia'ya dahil olmuştur. Tros'taki aiol kentleri Kebren ve Skepsis

Ionia Bölgesi ve 12 İon Kenti:

- 1-Miletos (Söke/Balat-Akköy)
  - 2-Myus (Söke/Avşar Köy)
  - 3-Priene (Söke/Güllübahçe)
  - 4-Ephesos (Selçuk)
  - 5-Kolophon
(Menderes/Değirmendere)
  - 6-Lebedos (Seferihisar/Ürkmez)
  - 7-Teos (Seferihisar/Sığacık)
  - 8-Klazomenai (Urla)
  - 9-Phokaia (Eski Foça)
  - 10-Khios (Sakız Adası)
  - 11-Erythrai (Çeşme/Ildırı)
  - 12-Samos (Sisam Adası).
  - 13- Smyrna (Eski İzmir-Bayraklı)
- Bu kentlere daha sonra 13. kent olarak Smyrna dahil olmuştur.

KARIA BÖLGESİ DOR HEKSAPOLİSİ (DOR ALTI KENTİ)

1- Kos (İstanköy) Adası

Rodos Adası'nda

2- Lindos

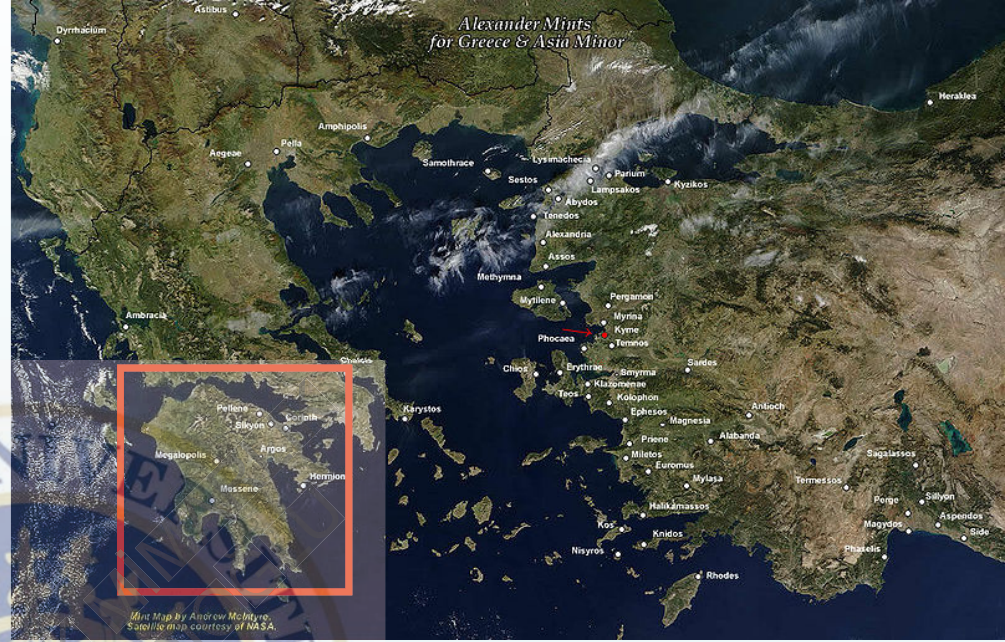
3- Ialysos

4- Kamiros

Karia'da

5- Halikarnassos (Bodrum)

6- Knidos (Datça-Reşadiye)

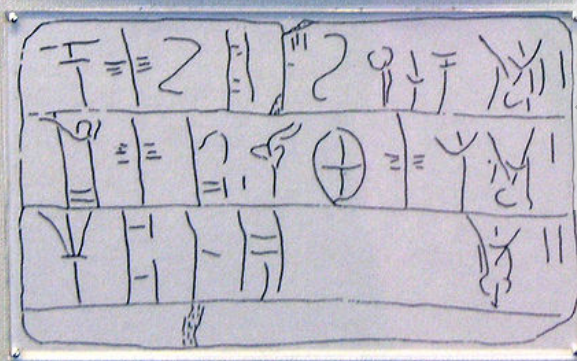

GÖÇLERİN YAPISI

- İon, Aeol ve Dor göçleri ile birlikte Yunanistan Anakarasını terk ederek Adalara ve Batı Anadolu kıyılarına gelen halklar bazen daha önce yerleşim görmeyen yerlere bazen de mevcut yerleşimlerle birleşerek birlikte yaşadığı anlaşılmaktadır.
- Yerlilerin bu göçmenleri bazen misafirperver bir şekilde karşıladığı gibi bazen de savaşla tepki gösterdiği antik kaynaklarda bilinmektedir.
- Göçlerin olduğu dönemde Anadolu'da bir takım yerel halklar mevcut olduğu yine antik kaynaklardan bilinmektedir. Homeros bu dönemde Anadolu'da **Kar, Leleg ve Lid** halkların yaşadığını bahseder.
- Örneğin Homeros, Karlardan (Karyalılardan) "**Kares Barbaropohoni**" yani "**Barbar sesli=Yunanca / konuşmayan halklar**" olarak bahseder.

Sir Arthur Evans ve sonrasında Mimar Michael Ventris (1950)
Linear B yazısı, (ticari metinlerde kullanılmış olan karışık
sembol ve hece yazısı) çözümlenmiştir.

EINER		=	5
ZEHNER		=	50
HUNDERTER		=	400
TAUSENDER		=	4000
ZEHNTAUSENDER		=	40000
ZUM BEISPIEL		=	14268

PHONETISCHE SYMBOLE	i	su
da	pa2	ta
ro	ni	ra
pa	aa	o
te	qo	pte
to	*34	*64
na	*35	*65
di	jo	ta2
a	ti	ki
se	e	ro2
u	pi	tu
po	wi	ko
so	ai	*71
me	wo	pe
do	ai	mi
mo	ke	ze
pa2	de	we
za	je	ra2
*18	*47	ka
*19	nwa	qe
zo	*49	*79
qi	pu	ma
*22	du	ku
*23	no	*82
ne	ri	*83
a2	wa	*84
ru	nu	*85
re	*56	*86
	ja	*87

Mensch	☼
Pferd	☼
Widder	☼
Schwein	☼
Getreide	☼
Oliven	☼
Feigen	☼
Wein	☼
Honig	☼
Wolle	☼
Stoff	☼
Talent	☼
Amphora	☼
Speer	☼
Schwert	☼
Helm	☼
Wagen	☼
Rad	☼

The Greek Alphabet

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ
Alpha	Beta	Gamma	Delta	Epsilon	Zeta
Η	Θ	Ι	Κ	Λ	Μ
Eta	Theta	Iota	Kappa	Lambda	Mu
Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ
Nu	Xi	Omicron	Pi	Rho	Sigma
Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω
Tau	Upsilon	Phi	Chi	Psi	Omega

α	β	γ	δ	ε	ζ
Alpha	Beta	Gamma	Delta	Epsilon	Zeta
η	θ	ι	κ	λ	μ
Eta	Theta	Iota	Kappa	Lambda	Mu
ν	ξ	ο	π	ρ	σ
Nu	Xi	Omicron	Pi	Rho	Sigma
τ	υ	φ	χ	ψ	ω
Tau	Upsilon	Phi	Chi	Psi	Omega

Some say God specifically prepared this language so that wherever Paul and the other Apostles went they could be understood. Whether this is accurate or not, one thing is for sure - God used common, everyday language to spread His Word. The gospel is not for the elite only, but for prince and peasant alike.

PHONETISCHE SYMBOLE

i	su
pu ₂	ta
ni	ra
sa	o
qo	pte
*34	*64
*35	*65
jo	ta ₂
ti	ki
e	ro ₂
pi	tu
wi	ko
ai	*71
wo	pe
ai	mi
ke	ze
de	we
je	ra ₂
*47	ka
nwa	qe
*49	*79
pu	ma
du	ku
no	*82
ri	*83
wa	*84
nu	*85
*56	*86
ja	*87

Mensch

Pferd

Widder

Schwein

Getreide

Oliven

Feigen

Wein

Honig

Wolle

Stoff

Talent

Amphora

Speer

Schwert

Helm

Wagen

Rad

Karanlık Çağın Sonu, Fenike'liler ve Ege Dünyasında Alfabe

Fenike alfabesi

𐤀	'aleph	[ʾ]	𐤁	lamedh	[l]
𐤂	beth	[b]	𐤃	mem	[m]
𐤄	gimmel	[g]	𐤅	nun	[n]
𐤆	daleth	[d]	𐤇	samekh	[s]
𐤈	he	[h]	𐤉	'ayin	[ʕ]
𐤊	waw	[w]	𐤋	pe	[p]
𐤌	zayin	[z]	𐤍	tsade	[ʦ]
𐤎	heth	[h]	𐤏	qoph	[q]
𐤐	teth	[t]	𐤑	reš	[r]
𐤒	yodh	[y]	𐤓	šin	[ʃ]
𐤔	kaph	[k]	𐤕	taw	[t]